

DIN VA TABIAT UYG‘UNLIGI
ГАРМОНИЯ РЕЛИГИИ И ПРИРОДЫ
HARMONY OF RELIGION AND NATURE

Uralov Abduxoshim Umirzoq o‘g‘li

Toshkent Axborot Texnologiyalari universiteti

Samarqand filiali Telekommunikatsiya texnologiyalari

va kasb ta‘limi fakulteti TTKT 23-06 guruh talabasi

e-mail: uralovabduhoshim673@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada "Din va tabiat" mavzusini o‘rganamiz. Bu bir nechta ma‘noni o‘z ichiga olgan muddatli va murakkab muzokarada ishlatilgan atamadir. Bu atama o‘zaro moslashtirilgan bo‘lsa-da, umuman olganda, unda "din" bilan insonning ma‘naviy-mazmuniy (ruhiy, manaviy) tarafdagi, "tabiat" bilan esa fizikaviy dunyo va uning o‘ziga xos qonuniyatlari va qoidalarini anglashimizga ahamiyat beradi.

Kalit so‘zlar: Din, Tabiat, Inson, Din va Tabiatda birlik, Tabiatni muhofaza va o‘zgartirish, Tabiatning qudrati, Diniy tafakkur, Tabiat munosabatlari, Din va tabiatning bir-biri bilan bog‘liqdirilishi, Din va tabiat o‘rtasidagi qarashlar.

Din (arabcha: دين – „e‘tiqod“, „ishonch“, „itoat“) jamoat tomonidan shifrlangan qadimiy yozuvlar, mifologiya va rituellarga qat‘iy amal qilingan holda bajariluvchi harakatlar to‘plamidir [1]; shuningdek, shaxsiy e‘tiqod hamda mistik kechinmalardan iborat bo‘lishi ham mumkin. „Din“ atamasi ham jamoat e‘tiqodiga oid shaxsiy amaliyotlarni, ham guruh tomonidan bajariluvchi rituellarga qo‘llanadi.

Tabiat — odamning paydo bo‘lgunicha ham, odam ishtiroki bilan ham mavjud borliq. Umuman — bu dunyo, odam, koinot; mikromakromegadunyolar; jonsiz va jonli borliq. Tor ma‘noda — tabiat fanlari o‘rganadigan obyekt. Tabiat odamga, jamiyatga bog‘liq bo‘lmagan qonuniyatga bo‘ysunadi.

Uyg‘unlik -- bu so‘z "qonuniylik" yoki "muvozanat" deb tarjima qilinadi. Bu, bir narsaning muvozanat, barqaror, va barpo etilgan bo‘lishini anglatadi.

Shu ma‘noni jamiyatning, ekologik, va insoniy rivojlanishning muvozanati va saqlanishi bo‘yicha yoritilgan boshqa so‘zlar bilan bog‘lab chiqish mumkin. Din va tabiat uyg‘unligi, bu so‘zlar orqali ifodalangan, insoniyatning dunyodagi faoliyatini muhofaza qilish, tabiiy resurslarni samarali ishlash, ekologik birlashishni ta‘minlash va ijtimoiy adolatni ta‘minlashga asoslangan holatni ifodalaydi.

Insonlar tarixi bo‘yicha, ko‘plab jamiyatlar o‘z an‘analari va dinlari orqali tabiat bilan qanday aloqada bo‘lishi lozimligini his qilganlar. Ko‘plab diniy an‘analar tabiatning o‘ziga xos muqaddasligini, uning yaratgandir va insonning bu dunyoda bir

imtihon joyi sifatida ko'rsatganini ta'kidlab kelgan.

Ba'zi diniy an'analar tabiat bilan birlikda insonning o'ziga xos vazifalarini o'rgatishni ta'lim etishadi. Misol uchun, bir nechta diniy tafakkurlar insonlarga tabiatni hifz qilish, unga ehtiram bildirish, va uning resurslarini saqlash vazifalarini ta'lim etadi.

Ba'zi dinlarning amallari insonlarni tabiatni muhofaza qilish va unga hursandchilik qilishga chaqiradi. Bu amallar o'z ichiga diniy boshqaruvni (veqoyatni) o'z ichiga olgan tabiiy ekologiyani (eko-din) o'z ichiga oladi.

Ba'zi diniy an'analar tabiatni qanday yaratilganlik va qudrati bilan bog'liq qarashlarni yaratishadi. Bu tafakkurlar, insonlarga ilahi qudratga, uning hikmat va xususiyatlariga, hayotning maqsadi va mazmuni bilan tanishishga chaqiradi.

Ba'zi diniy an'analar tabiatni insonlarga ulkan ehtirom bildirish, unga qadriyat berib, uning qonuniyatlari va tartibli ishlari bilan birga boshqa insonlar bilan hamkorlik qilishni o'rgatishadi.

Bu esa tabiatni ehtiram qilish, unga go'zallik kiritish, insonlarning esa ulkan fe'liyatlar ko'rsatish orqali dunyoni yaxshilash va ta'lim etishga chaqiradi.

Barcha bu manbalardan ham ma'lumki, har bir diniy tafakkur va amal, tabiat bilan inson munosabatlarini ko'rib chiqishda o'zining o'ziga xos e'tibor va nuqtai nazarini o'z ichiga oladi. Jumladan, din va tabiatning munosabatlari ko'pgina insonlarning dunyo qarashi, uning ijodiy, ma'naviy, va ijtimoiy o'sishi bilan bog'liqdir. Bu munosabatlar dinning o'zining faqat diniy mazmuni emas, balki insonning tabiat va ijodiyatiga ham ta'sir qilishini ifodalaydi va bular tabiat va din munosabatlari o'rtasidagi turli ko'rsatkichlardir. Ular asosan dindorlar va diniy tafakkurlar tomonidan qanday qabul qilinayotganligiga, ularning milliy va madaniy kontekstiga bog'liq bo'ladi.

Bu ma'no, insonning dunyo va uning xalqaro tasavvuriga, o'zining tabiiy mohiyati va dunyo nazariyasi bilan bog'liqlanishini anglatadi. Bu o'zi bilan, insonlar qadimgi dinlar, ma'rifatlar, va fikrlar orqali tabiatning qudratiga ishonishadi va uni esa bir kuch, hodisa yoki ilohiy qudrat sifatida tavsiflayadi. Bu perspektivadan, inson, tabiatda bo'lgan har bir narsa va hodisaga insoniyatning isloh etilganligini, uning hayot maqsadini va insoniy qadriyatini izohlaydi.

Bu ma'no, insonlar o'rtasidagi tabiiy munosabatlarni va insonlarning dunyo nazariyasi orqali, tabiatni o'rganish, uni izohlash, uning qudratlarini va hodisalarini tasvir qilishga oid. Bu kontekstda, diniy fikrlar va nazariyalar, tabiatning yaratilishi, bu dunyo va uning maqsadi haqida qanday tushunchalar bildirishga yordam bera olishi mumkin.

<https://e-library.namdu.uz>

<https://uz.wikipedia.org/wiki/Din>

Bu, insonlarning dunyoqarashi, o'z vujudidagi maqsad va xususiyatlarga qarab, tabiatni qanday qadr-qimmat qilishiga oid bo'lgan fikrlarni o'rganishga imkoniyat yaratadi.

Shuningdek, "din va tabiat" ifodasi, diniy amal qilishlar va qonunlar bilan tabiatni muomala qilishga, uni asosiy yo'nalishlarini o'z ichiga olgan qanday hodisalarni tasvir qilishga oid ham bo'lishi mumkin. Bu perspektivadan, din, tabiatni muhokama qilishda, uning qiyofasini va insonning tabiatga o'z munosabati haqida nazariy va tatbiqiy masalalarni muhokama qiladi.

Dinlar ko'pgina haqiqiy zahiralarning o'ziga xos qo'llanmalari bor va tabiatni o'rganish, uning tasnifi va muqayisalari, uning arkhilogiyasi va biologiyasi ham, har bir dinning ilmiy fikrini o'z ichiga oladi. Ammo, dini va tabiatyog'lik muntazam ravishda qarashlarini boshqa diniy an'anaviyatlarga boy tovushda tushunish mumkin.

Juda ko'p kishilar uchun, tabiatyog'lik bir qancha tez-tez ilmiy fikrlar va ma'lumotlar bilan biriktirilgan va mazmunlangan diniy asoslangan ilmiy kengaytma sifatida qaralgan. Bu, tabiatyog'likning inson hayoti, insonlarning tabiiy qo'zg'alishi va insoniy jamiyatga yo'l qo'ymoqda qanday o'rin egallashiga dair bir munosabatni ifodalash uchun muhimdir.

Barcha bu nuqtai nazarlardan ko'rinib turib, "din va tabiat" mavzusi diniy tushunchalarni, dunyoqarashi va inson faoliyatini qanday tafsilotlar bilan bog'lashni o'z ichiga olgan va bu tushunchalar insoniy jamiyat, ekologiya va insonning hayotida qanday ta'sir ko'rsatishi mumkinligini tushunamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. <https://uz.m.wikipedia.org>
2. <http://www.genderi.org>
3. <https://e-library.namdu.uz>
4. <https://ekolog.uz>
5. <https://ekolog.uz>
6. <https://chat.openai.com>
7. Samatov, K. (2016). Issues Naqshbandi teaching peace and harmony in society. Theoretical & Applied Science, (2), 175-179.
8. Samatov K. Issues Naqshbandi teaching peace and harmony in society //Theoretical & Applied Science. – 2016. – №. 2.